

A hold.

Írta: Gauss Viktor.

Léna hanyatt feküdt, lábait keresztbe vetette s úgy ringatta magát a puha, zöld gyepen. Fölötte a bodzafa fehér virágernyői lombán imbolyogtak a langyos szellőben, bódító illata meg lelkére nehezedett, titkos vágyakkal öntötte el testét és lecsukta szempilláit.

A déli nap égető hőséggel tüzött le a tengerparti ligetekre, de perzselő sugara nem törte át a sűrű lombsátort melynek üde árnyékában Léna epedő szívvvel várta párját... párját!? ha férje nem lett volna.

A tengerparti ligeteken keresztül huzódott a fehér országot. Lenn a tenger sötét kék tükre álmosan terült el a déli forróságban. Távolban a szigetekre violaszín párák borultak. Fenn a hegyoldalon vakító fényvel csillogtak a kőbánya mészkristályai.

Félig mezitelen emberi alak kapaszkodott fel a meredező sziklafalra s reá lángvörös lobogót tüzött.

— Tűz!... tűz!... tűz! hangzott fel hirtelen, s az előbbihez hasonló emberformák futkostak szerte széjjel. Egyszerre elnémult a táj s a kis madarak, vést sejtve, sipogva repültek a tengerpart felé, az ezüstös levelű, görbe olajfákra.

Egetverő dörgéssel ömlött össze a vén sziklaoszlop és sűrű füstfelleg borult a sivár kőbányára. Hegyek, völgyek üvöltve feleltek vissza s a tomboló moraj elhangzott messze, lassaukint elhalva a tenger végtelen síkján.

— Tűz! kiáltott fel Léna s hirtelen felugrott, mialatt szeme pillantása kutatva tévelygett a sűrű bozót között kigyózdzó ösvényen.

Az apró tisztásokon végig terült a forró napsugár. A fehér levelű zsálya ibolyaszínű, ajakos virágait zöldesfényű bogarak, sárga-fekete darazsak s bronzfényű legyek zümmögve lepték el s mohón szítták belőlök a kábitó, édes nedűt. Apró hamvaskék lepkék szerelmeskedtek a lángvörös pipacs fekete himszálain, tarka nagy pillangók rep-

kedtek virágszárlól, virágszálra és a déli órák e magasztos fénytengerében végighullámozott ezer meg ezer kabóca rezgő hangja.

☞ Lénát a természet e 'fenséges' szim-

két izzó szénparázs égett. Félig nyitott, eperpiros ajkak mögött apró hófehér fogak, akár opálgöngyök csillogtak. Gömbölyded nyaka, válla és telt karjai, melyekre a nyári napsugár barna ár-

G y u j t s u n k r á !

foniaja elkábitá s visszafojtott lélekzettel, merev ábrándos szemekkel huzta meg magát egy szürke szikla mögé.

Dus, fekete hajzattal körülfont olajbarna arczán, éjsötét szempár, mint

nyalatokat festett, mezitelenek voltak, s gömbölyü pihegő keble szeliden hullámozott az ing fehér redői alatt.

Karját a sziklára támasztá s arra lehajtá fejét. Elmerengett. Csak a jó

Isten mondhatta volna meg, hogy merre kalandoztak Léna gondolatai.

Vajjon a megcsalt férj . . . vagy a szenvedélyes szerető jutott-e akkor eszébe?

Lenn a tenger olajsima vizén patyolatos fehér ernyős bárkát ringatott a parti fuvallat, benne ült Léna férje, kezében hosszú szigony, s vízre tapasztott szemekkel leste a hatalmas polipot, mely éppen akkor nyújtogatta ki fejlábait egy köszirt alól.

— Jó falat, gondolta magában Tonio, megőrül majd neki Léna! . . .

Fenn a hegyen, a kőbányában, szünetelt a munka. Déli pihenőre tértek a munkások, s öreg gesztenyefák árnyékában heverésztek. Csak Piero nem volt köztük. A porlepte országuton baktatott végig s azután eltűnt a tengerszéli liget lombjai között.

Piero mint valami éhes vadállat esett Lénának, s őt izmos karjaival átfonya, oly erővel zárta kebelére, hogy Léna eltántorodott s hanyatt esett a földre.

A magas fűszálak s a tarka, illatos virágok reájok borultak, az aranyos bogarak zsongva repültek el felettük, a sárga rigó a nagy szilfán vígan trillázott s a két szerelmes szakadozott sóhaja beleolvadt a természet ama fenséges szimfoniájába, mely Lénát az imént mámorba ejtette.

— Csak te, csak egyedül te tudsz igazán szeretni . . . suttozta lihegve Léna.

— Megölöm férjed . . . sugta vissza Piero, s a nő forró fejét remegő kebelére szorította.

Léna elnémult s égő ajakát a férfi fölére tapasztá.

Vajjon mit is szólhatott h . . . ?

Midőn Piero kigyuladt arcza, utoljára visszatekintve, eltűnt a fák között, Léna reszkető hangon kiáltott utána:

— Szeress, de ne bántsd a férjem.

Mert Eva leánya tudta, hogy a tiltott gyümölcs a legeslegedesebb!

Piero meg izgatottan dörmögé magában:

— Ne legyen a másé, akit én szeretek! — Ez az igaz boldogság!

És midőn a lehajló nap tüzes korongja a violaszínű hegyek mögé rejtőzött s a tenger olyan volt mint valami óriási aczél lemez, s messze a szemhatáron, ahol az ég reáborul a végtelen vizsivatagra, narancssárga vitorla erdőn rezgett a lenyugvó nap arany fénye, Piero élesre fent, hosszú kést szorongatott kezében.

— Tonio ma meghalsz, mormogá Piero, enyém lesz feleséged . . . sajnállak . . . de minek lettél férje olyan szép leánynak! És sokáig várta őt azon a keskeny gyalogösvényen, mely a tengertől Tonio házáig húzódik.

Odalapult a fényes levelű babér bokor mögé és dobogó szívvvel leste ál-

dozatát. Szörnyű harez támadt Piero egész lényében. Az agy hadat izent a szívnek s tüzes gondolat nyilakat szórt beléje. A szív erősen védte magát s a szenvedély áthatlan páncélját öltötte magára. . .

Oh, a szenvedély az minden érzetet legyőz!

Az agy kimerülten hódolt meg a szívnek. Pierot e küzdelem lesújtá, megsemmisíté s észre sem vette, hogy Tonio lassu léptekkel haladt a hegyi úton felfelé. De a közelgő lépések zaja felriasztá s midőn megpillantotta az áldozatot, elfojtott lélekzettel, göresösen szorította markában a gyilkoló pengét.

Tonio megállt s hátat fordítván a babér bokornak, fáradt szeméit a távolban nyugvó nagy kikötő városra pihenteté.

Fiúne fehér palotái a lehajló nap arany sugarában fűrdtek.

De e pillanatban Piero hátába döfte a hosszú, élesre fent kést és Tonio élettelenül a földre roskadt.

Piero lehajolt az elterült test felé és szeméit a sápadt arcza szegezte. Tonio ajkai megrándultak s mélyen felsóhajtvá, valamit dadogott.

— Még él . . . susogta halkán.

Egyszerre a babér bokor megzörrent; Piero rémülten ugrott fel s hátrafordulván megpillantá a teli hold nagy, tüzes korongját, amint, lángvörös dicsővétől körülvonva, lassan, méltóságosan emelkedett a Frangepánok ős sziklavárának csipkés tornyai mögül.

Az a szokatlan nagyságu tüzes arcz oly különösen bémészködött reá s mintegy hallani vélte fenyegetőleg figyelmeztető hangját:

— Láttalak . . . fuss . . . menekülj . . . gyilkos! . . .

Összerezteat s rémülten futott, a görbe olajfák között, le a tengerpart felé; de egyszerre csak megállott, egy köszirt mögé bujt és szeméit ide s tova forgatván, mozdulatlanul fülelt. Arczáról a verejték vastag cseppekben csurgott hullámozó mellére.

Ezalatt az est homálya leszállt a csendes tájra s az alkonyati szellő, mely a hegyekről húzódtott alá, végig nyargalt a szendergő lombok felett s rémséges szavakat susogott Piero fölébe. Ez a szó, hogy „gyilkos“ váltig a fülében zugott.

— Gyilkos vagyok . . . mormogta magában s ezébe jutott a babér bokor, mikor oly furesén megzörrent.

A teli hold ezalatt egyre magasabbra szállt a tiszta ég boltozatán, s a sűrű lombosátor egyik nyílásán letekintvén Pierora behinté arczát fehér sugarakkal.

Piero midőn megpillantá a holdat hideg borzongás járta át testét s eszméletlenül hanyatlott vissza a sziklára. Tagjai reszkettek, mint a falevél, arcza meg olyan volt mint a fehér márvány.

Megrettent a holdtól! . . .

Ha senki más . . . de a hold . . . az meglátta őt, midőn Tonio vérébe mártotta a gyilkoló vaspengét. Oh, az lesz az ő árulója! S akkor veszve van. Veszve . . .

S torkához kapott, mintha érezte volna már a hurkot, melyet a hóhér a a nyakára vetett.

Effele s még szörnyűbb gondolatok emésztették Piero agyát s egyre újabb rémképek borultak lelkére. . .

Felkelt a szikla mellől s vándorzorgó léptekkel haladt a hegynek felfelé.

Nyugalmas, csöndes éjszaka borult a gyilkosra. Aludtak a fák, a tarka szép virágok, meg a kis madarak, sok ezer meg ezer apró lényvel; csak a tücskök örökös csiripelése s benn az erdőben a kuvikmadár egyhangú, méla huhogása hangzott fel a mély éjszakában. Körötte, mint valami szellemek, nagyszárnyu éjjeli pillangók röpködtek szerte-széjjel. S mindez oly különös hatással volt lelkére, hogy ugy rémlett előtte mintha álmodnék.

S amint lassu léptekkel haladt a keskeny hegyi ösvényen, lábai valami merev, élettelen testbe botlottak.

Eltántorodott s Tonio hideg testére roskadt. Mély borzalom szállta meg, de egyszerre mintegy önkénytelenül hirtelen felemelkedett, a halottat átkarolta és ölébe emelte.

A tengernek tartott. . .

Ott állt Piero az ég és a tenger között egy meredek sziklaoszlopon s göresösen szorította magához a holtat. . . Talán le akarta vetni a tátongó mélységbe!

A hold és a csillagok a fellegek mögé húzódtak. Fekete volt az ég, s fekete a tenger.

Szokatlan rettegés fogta el s midőn a tenger vizére veté révedező tekintetét, elborzadt. A végtelen kétségbeesésben eszéét vesztette s egyre görcsösebben szorította magához a holt testet. A lelkiismeret tüzes kigyói feje köré fonódtak, ránehazédtek halántékára s behatoltak a föbe. Érezte mint rombolt a tűz a koponya csontok alatt s emésztette agyát. . . Nem tudta mit cselekszik. . .

Fenn az égen kettéhasadt egy felhő s a teli hold sápadt arcza tekintett a földre. Piero megpillantá, hideg borzongás futotta át testét, ereje elhagyta tagjai reszkettek s eszméletlenül roskadt a földre. Tonio holt teste egy sziklahasadékba esett; csak feje és két keze látszott ki belőle.

Reszkető fény villant fel valahol messze a sötét éjszakában s nyomban reá tompa, elhaló moraj hullámzott végig a nehéz, fekete levegőben. Az alvó tenger felriadt s nyugtalanul hanykolódott mélységes medrében s nyögve, sóhajtvá rohant a partokra, mintha menekülni akart volna a közelgő vihar elől.

A vihar fenséges, ünnepeles csendben közelgett s csakhamar kitört.

A szélvész beleordított a mély éjszakába s üvöltve nyargalt végig a haragos hullámokon, mialatt az ég dörmögve szórta recsegő villámaint szerte a vak sötétségben. Megeredt a zápor, s a tenger vonítva korbácsolta a sziklapartokat.

A vihar dühe nem ismert határt. Az ég hatalmas hangja egyre mélyebben, iszonyatosabban döngött, villám villámot ért, mint tüzikigyó cikázott a szurokfekete felhők között s ropogva csapott le a tomboló hullámokra, vakító fényt árasztva szerte-széjjel. Dühében a tenger forrott, s hullámai bömbölve zudultak a rendithetlen sziklafalakra, vad morajjal esvén vissza medrükbe. A szélvész sivitva dőlt a szárazföldre s rémületében zugott az erdő.

A pokoli zsvaj, a sűrű zápor Pierot felébreszté s a sziklarepedékbe vonszolta magát, melybe a tenger hullámai hosszú századok során át mély üreget vájtak. Mint a kőkorszak ős embere, huzta meg magát Piero abba az üregbe s egy zugban összekuporodva, hallgatta a nagy természet haragos szavát, mely mintha minduntalan azt zugta volna fülébe, „gyilkos“.

Piero agya olyan volt, mint az alatta háborgó tenger. Gondolatai eszeveszeten ütték egymást agyában, emlékezetére sűrű fátyol borult, s egyedül csak egyre tudott még visszaemlékezni — arra, hogy gyilkolt — s ez az egy gondolat kérelhetlenül nehezedett egész lényére s minden pillanatban agyonujtással fenyegette.

Piero, kinek testéről csak úgy esurgott a víz, reszketve nézett maga elé. Abban a perczen iszonyu dörgéssel csapott le a villám a tengerbe s kísérteties fényt árasztott az üreg minden zugába. Piero szétmereszté szemeit s borzadva pillantá meg a sziklarepedék nyílásán Tonio merev testét. Mint a sírból felvándorolt kísértet, ott állt előtte Tonio merev tagjaival, fehér arcával s tágra nyitott, megüvegesedett homályos szemeivel.

Piero a végső kétségbeesésben szörnyen elordítá magát s öntudatát vesztvén, visszahanyatlott az üregbe s fejét térdei közé temette.

Elnémult az ég, meg a háborgó tenger s az erdőben a fák ismét elszenderedtek. A sápadt hold leveté magáról a felhők rongyfoszlányait s aranyos sávval dőlt végig a sima tengeren. Úde szellő kerekedett fenn a hegyormokon s nehéz, átható illatokat hozott magával le a partokra. Fenn a végtelen űrben millió csillag vidám fénye rezgett.

Piero felnyitá szemeit s mintha vele mi sem történt volna, kimászott az üregből, leült a sziklafalra s a nyugvó tengerre mereszté szemeit.

A hold sugara leszállt a földre s a

tenger apró hullám karéjain ringatta magát. Halovány rózsás fényben égett a tenger s kék, zöld és ibolyaszínű szikrákat hánytak az élő foszforok. Csupa fény, csupa ragyogás ömlött el végtelen síkján; mintha csillogó drága kövekkel lett volna behintve.

E fenséges látomány egöszen elbűvölte. Ugy rémlett előtte, mintha először látta volna oly ragyogónak a tengert. Az a szivárványszínű villogó fény szemeit elkápráztatá s örömkönyveket sajtolt ki belőlök. Elmosolygott.

Oh, abban a bágyadt, semmitmondó bamba mosolyban rezgett az iszonyu való: esztét elvette a hold.

Váltig a csendes habkon ringó hold arcán legelteté szemeit. Még mindig előtte lebegett nagy tüzes korongja, melyet a babér bokornál pillantott meg midőn fenyegetőleg emelkedett a hegyek mögül. Eszébe jutottak Léna tüzes csókjai, csillogó szemei, édes ölelése; látta Tonio sápadt arcát, piros vérét; fejében zsongott a tenger, a haragos ég, a szakadó zápor; de mind ez neki úgy tünt elő, mintha régen, nagyon régen történt volna. E képek zür-zavarban érték egymást agyában s lassanként elmosódtak, elenyésztek.

De annál jobban kötötte le figyelmét a teljes pompában ragyogó tenger. Ugy rémlett előtte, mintha valami tulvilági, csábos fény ömlenék el rajta s hívogatólag lobogna feléje.

Szemei a merev nézésben elbágyadtak, agya elfáradt, idegei kimerültek. Zsibbasztó lankadság nehezedett egész lényére; szeretett volna pihenni, nyugodni, örökre lehungni szemeit.

Előtte eddig ismeretlen kéjes érzés szállta meg s elárasztá testét. Egy új, mesebeli, tündérvilág tárult fel szemei előtt. A tárgyak különös alakot, színt és fényt öltöttek magukra. A hegyek messze, nagyon messze tüntek elő s összefolytak a foszladozó fellegekkel, az ég végtelen mélynék látszott, s a csillagok mintha valami tátongó űrben lebegtek volna, a tenger pedig megnyílt előtte s kitar a medrének titkos bájait.

A szívek pompás világa ragyogott előtte. Puha, selymes, zöld algaszőnyeg terült el a tarka sziklákon s piros korálerdőben nagy sötétkék és apró halványpiros rákok lomhán mászkáltak szanaszét. A tenger élénk színű rózsái, az aktíniák oda lapultak a sziklákhöz és zöld, bíbor, ibolya és narancsszínű csápjaikkal hadonáltak. Lenn a mélységben pergett az élet: vörhenyes tengeri pókok, fekete tüskönczök s halványársága tengeri csillagok serege nyüzsgött a fénylő algaszallagok között, rózsaszínű sötétskarlát s nefelejcskéek halacsok éviczkéltek a zöld vízben s fehér polipok bujkáltak a barna kavicsok alatt, halvány violaszínű meduzák lengedeztek széles ernyőjüket s az auréliák lángvörös harangjai imbolyog-

tak a habokon, szivárványszínű gyöngyházak: csigák és kagylók botorkáltak a sósiszapban s szerte-széjjel millió tengeri féreg árasztá halványkék és zöldes villogó fényét.

Szín és fény összefolyt s fenséges, káprázó pompában ragyogott.

Pierot a nagy természet e magasztos nyilvánulása elbódítá. Feje szédült.

Feltámolygott s a meredek sziklaoszlopon felegyenesedve, tágra nyitott, mozdulatlan szemeit a nyugvó tengerre tapasztá.

A hajnali hold fehér arcza rezgett benne s Pieronak úgy tetszett, mintha feléje intene és magához hívná. A szokatlan kéjes érzés ismét erőt vett rajta, egész testében megrezgett, és karjait kitarván, reá borult a holdra.

Nagyot csobbant a tenger s hullámai zajongva csaptak össze a gyilkos feje fölött.

* * *

Oh, de a leányok, azok az ábrándos szemű, kedves teremtések — holdvilágos éjszakákon, — akár csak Léna szíve hangján, még most is dalolják:

„Zöld, selyem, lágy álgapiros korál kertbe, — szegény babám nyugszik rajta . . . tenger zsong felette.“

„Szerelmes leányok — beh, sokat szenvedek! — Ha megszakad árva szívem — oda temesettek...“

=====

Boldog ember.

Hogy a sors rám sok bajt mére
Mért fessem én feketére
Ha szenvedtem vagy koplaltam,
Ne számakozzék én rajtam
Senki.

Nem volna az férfi erény
Ha mindig a but zengeném,
Máznak is van sok keresztje
Még sincs világnak eresztve
Sorsa.

Ha csalódtam és ért átok!
Törődnek is azzal mások,
Azt mondanák, ilyen módon
Ne reméljek s nem csalódom
Többé.

Nem sirok én, azaz . . . hogy hát . . .
Ugy teszem, hogy meg ne tudják,
Mosolygok az utcán végig
S „boldog ember“, azt beszélők
Rólam.

Mert a szívem gyász kabátját
Mind'g kifordítva látják
S el se hinné, a ki látja,
Hogy ilyen szép a fonákja
Volna.

Hisz a világ ma már olyan,
Busulni se tud komolyan,
Sötét bár a szíve titka,
Kaczagással bolondítja
Egymást.

Bekecsalyi Lajos.

A t i t o k.

Az én nagybátyám.

Ne büntessen engem az isten, hanem az már szent igaz, hogy ez az én kedves nagybátyám kitett magáért. Majd hogy halálom nem lett e kitünő ember, valósággal halálom; s mégis e pompás ember az én saját jó, aranyos nagybátyám, tehát vér a véremből. Még egy ilyen látogatás s három nap alatt beadom a kulcsot. Ördögfi . . . pardon! Szíveskedjenek magoknak kérem, egy ilyen nagybácsi példányt képzelni: az ember egy kisebbszerű Csimborasso; lesült mint — igen mint a csizma; a szeme valóságos két szívet vesét átjáró aczélfuró; minden szava a harang zugása; ahhoz számítva még fesztelen, szabad mozdulatait s ördöngös ötleteit — valóságos nagybátyja! S már az: huszonöt éve ott ül Maros-Kellemesen. Erdély valamely zugában, s egyszerre eszibe jön neki, hogy fölzónázhatna a fővárosba. Tudj' Isten: én már öt éve készülök Tata-Tóvárosba, s még maig is csak a készülődésnél vagyok s az ilyen hatvanöt éves nagybácsinak ma jön eszibe fölrándulni az ország fővárosába s holnap már utban is van, mintha csak Budapestről Gödöllőre utaznék.

Az én szeretetreméltó nagybátyám, a kinek szeretetreméltósága egyébként a mint említém, majd halálomat okozta. budapesti látogatásának legelső részét az én szerény garszoni lakásomnak szentelte. Mondják ugyan: „Vendég a háznál, Isten áldása a háznál“, de a mint-hogy a hármassal egy isten felettem van. szép „házi áldásom“ volt én nekem ez az én kedves erdélyi nagybátyám! Alig hogy átlépte házam küszöbét, már is megkezdte ellenem a rohamot.

Epp azt magyaráztam e „házi áldásomnak“, hogy — ha például Budapestről Hatvanba utazom, ez ut annyira megvisel, hogy utána fél napig fekvő beteg vagyok, — midőn nagybátyám a két szemfúróját egy svédgyufa skatulyába furta. Ott hevert előtte az asztalon. S azután cseppet sem figyelve az én utazási bajaimra, kezébe vette a gyufaskatulyát s egész egyszerűen kérdé:

— Mi ez itt?

Azt hiszem, minden ember, a ki valamely nem várt kérdés által van meglepetve, egész gépiesen ismétli a kérdést, csakhogy időt nyerjen a feleletre. Ugy tettem én is. „Ez itt, nagybátyám?“ Együttal azonban eszembe jött, hogy Maros-Kellemesen, hol minden kétségen kívül még aczél, kova, tapló, vagy efféle járja, a svédgyufát nem is ismerik. Azért fővárosiasan s öntudatosan válaszoltam:

— Ez az ugynevezett svédgyufa, kedves nagybátyám. Ez az ugynevezett svédgyufa csak bizonyos anyaggal való érintkezés következtében gyul meg s nálunk szerfelett el van terjedve.“

— Ugy? Szerfelett el van terjedve? Olvasd el hát ezt itt.

Csöppet sem értve ezt a kellemesi kívánságot, elolvastam a doboz hátára nyomtatott észrevételt:

— E gyufa a láng eloltása után nem izzó már és az elégett gyulékony anyag nem esik le.

— Miféle nyelven van az mondva?

Öszintén feleltem:

Bizony bolond vagyok, kedves nagybátyám. Tán ezerszer is volt már svéd-

— Tudod-e, mit szoktunk tenni az oly dolgokkal, a mik nem tetszenek? Ezt ni! S nagybátyám abban a pillanatban oda lépett a nyitott ablakhoz s a gyufát kidobta az utca közepére. Ezután ujólag hozzám lépett s rám rivalt:

— Hát te magyar ember vagy? S ahhoz még magyar író? Más emberek példányképe akarsz lenni, s ily szépen ügyelsz nemzeti individualitásodra. Szép fiu vagy! Tudom, ha mindjárt a „Wacht am Rhein“-t is oda nyomtatták volna,

Czigányfamilia.

gyufa a kezemben s észre sem vettem ezt a kotyvalékot.

Nagybátyám is egész őszintén válaszolt:

— Ugy? Észre sem vetted? S tudod-e minek mondjuk az oly embert, a ki vesz valamit s nem tudja mit? Csacsinak mondjuk, igen. Szép érzéked van a magyar ipar s kereskedelem számára, ha ilyen kotyvalékos dolgokat vásárolsz!

— Engedjen meg, kedves nagybátyám.

azt is megvenném, mert azt szintén nem vennéd észre. Mibe került az a szemét?

— Miféle szemét, ked . . .

— Az a „svédgyufád“!

— Egy krajczárba, nagybátyám.

— Itt a krajczár, menj s magyar gyufa nélkül a szemem elé se jöjj!“

— Engedjen meg, kedves nagyb. . .

— Semmit sem engedek. Itt a krajczár s menj!

Bizonyosan méltóztatnak belátni, hogy

csak nem verekszem össze erdélyi vendégemmel mindjárt az első napon s különösen nem egy skatulya gyufa miatt. Elvettem hát a krajczárt s mentem.

Azonban visszatérve magyar gyufával, alig hogy átlétem a küszöböt, az én kedves erdélyi vendégem új kérdéssel fogadott:

— És ez itt megint micsoda?

Tudj' az ördög, mivel írhatnak Maros-Kellemesen, mikor nagybátyám még tinta felől is kérdezősködik!

— Ez az ugynevezett tintásüveg, kedves nagybátyám. Nálunk ugyanis . . .

— Ugy? Tintásüveg? S ugyan hol van az írva, hogy ez tintásüveg, mi? Fogd s olvass!

S olvastam:

— Aechte Alizarin — . . . Mh — már látom!

— Nos?!

— Aechte Alizarin-Tinte von Gebrüder Schwarz in Wien.

— Ugy-e, ezt sem vetted észre?

— Nem én, becsületesre mondom, kedves nagybátyám.

— S tudod-de, hogy nevezzük mifelénk az oly embert. —

— Szíveskedjék megengedni, kedves nagybátyám. —

— Számárnak mondjuk az oly embert!

„Aechte Alizarin-Tinte von Gebrüder Schwarz in Wien“ szintén kirepült az ablakon az utca közepére.

Én ugyan csak az utca kövezetére esett tintás üveg okozta zajt hallottam s a rettenetes foltot az utca közepén csak képzeletemben láttam, hanem kötelességem volt már most, hogy mint fővárosi s rendet ismerő polgár egyszerűen konstataljam:

— Ha öt percz alatt nincs itt rendőr, akkor ördögös szerencséje van, kedves nagybátyám.

— Mibe kerül az a piszok?

— Micsoda piszok?

— Teringettét! Mibe kerül az a piszok, mondom?

— Tíz krajczárba, kedves nagybátyám.

— Itt van tíz krajczár s magyar tinta nélkül haza se merj jönni.

Tíz percz mulva haza jöttem magyar tintával s nagybátyám újólág azzal fogadott:

— És ez micsoda?

Mh — már látom. „Feinste Briefpapiere“. S ujdona! új doboz „Feinste Briefpapier“-okkal ketté törve s tisztára összegyürve kirepült az ablakon. Tanum az Isten, hogy azt sem tudtam, van-e szobámban valamiféle „Feinste Briefpapiere“.

— No, kedves nagybátyám, ha most sem jön rend. . .

— S az a haszontalanság mibe kerül?

— Miféle hasz. . .

— Az ördögbe! Te, neharagits!

— Egy forint tíz krajczárba, kedves nagybátyám.

— Itt van forint tíz krajczár s menj!

Midőn körülbelül egy negyedóra mulva visszatértem magyar levélpapírossal, felette kíváncsi voltam, hogy ugyan mit hajthatott ki az én nagybátyám ez idő alatt az ablakon. Nem hajított ki semmit. Ott áll a fal előtt s azzal az ő szemfúrójával furja a képeimet. . . S az ördög bujjék bele! „Das Alpenglühen“ álmomban sem jött volna eszembe.

— Ez meg itt micsoda?

— Biztosítom kedves nagybátyám, hogy e képet még évek előtt csupa könyörületességből vettem volt egy szegény házalótól s hogy —

— Le vele!

— Legyen szíves megengedni, kedves nagyb. . .

— Le vele, mondom!

— A művészet kozmopolita, kedves nagyb. . .

— Ugy? Kozmopolita? Ugyan menj!

S az én nagybátyám könyvtáramhoz lépett s szárazon kérde: „Hol van a „Ráhói tekintetes ur“ című elbeszélése, a mit utánam küldtél volt Maros-Kellemesre?”

Odanyújtottam neki a kívánt könyvet s kíváncsi voltam rá, mi fog most következni. Nagybátyám egyideig lapozgat benne, végre a hatvankilenczedik oldalon felíti a könyvet s rámutatva ujjával, egész nyugodtan mondja:

— Olvasd!

— Mh, már látom.

— Nos?

Mintha valaki a fülem cibálta volna, ugy olvastam:

— Más szobák, mint mondám, közel sincsenek oly pazar fényvel butorozva, mint ez a vendégszoba. Csak Aranka kisasszony hálószobája a modern kívánalmaknak megfelelőleg rendeztetett be. Hanem azért a többi terem is ép oly magyar berendezésű minden izében, mint a vendégszoba. Idegen képekből egy sincs a tekintetes ur szobáiban. Mondják ugyan, hogy a művészet kozmopolita, — igaz —

— Hogy volt az?

Ördögös nagybátya!

— Mondják ugyan, hogy a művészet kozmopolita, igaz, de az is igaz, hogy a háztartások viszont individuálisak —

— Hogy?

— A háztartások viszont individuálisak. S míg a magyar nemzetnek, szokta volt a tekintetes ur mondani, a művészet mellett még nyelve s jogai védelmére is kell gondolnia, addig minden izében magáénak kell lennie —

— Hogy, hogy?

— Minden izében magáénak kell lennie. Majd ha harcok után leszünk ráér kozmopolitizmusra gondolni. . .

— Elég! S most olvasd el az elbeszélés címlapját.

Mint a teljesen megázott tyuk ugy olvastam:

— Ráhói tekintetes ur. Irta —

— Nos?!

— Mh — már látom: — Lengei Aladár.

— Ugyan minek mondjátok ti fővárosiak az ilyen következetességet?

— Figyelmeztetem kedves nagy nagybátyám, hogy a többi képem mind magyar.

— Ugy? Akkor hát ez itt micsoda?

Üssön belé a mennykő! A „Die Sehnsucht“-ra szintén nem gondoltam.

— Azt szintén csupa könyörületességből az „Alpenglühen“-nel egyszerre vettem volt, kedves nagyb. . .

— Le vele!

Mig a képeket levettem a falról, lelkeemben őszintén sajnáltam a szegény szerencsétlent, a kinek a két kidobott kép a fejére fog pottyanni. Azonban a kidobási rendszer e kultiválója a dolgot másképp végezte el.

— Vedd ki a képeket a rámából!

A képeket kivettem a rámából, nagybátyám gondosan összehajította őket nyolczadrétre, azután kevésbbé gondosan kettészakította s csak ezután e sajnálatraméltó állapotban hajította ki bizonyosan csak azért, mert mindakettőt csupa könyörületességből vettem volt.

— Mibe került az a rongy?

— Körülbelül három forintba.

S mibe kerül Munkácsy valamely képeinek lenyomata?

— Szintén vagy három forintba, kedves nagybátyám.

— Itt van három forint s menj!

S midőn körülbelül egy óra mulva Munkácsy képeinek lenyomatával visszatértem, mint a villámsújtott álltam meg szobám küszöbém: az én drágalátos nagybátyám háztartásom legkülönbözőbb tárgyaiból az asztalon egy egész vásárt rendezett.

— Tedd el a képeket s ide gyere!

Félre tettem a képeket s mentem.

— Ide nézz!

— Mh — már látom: fogkefe „Superfein — dr. Pfeffermann — Wien“ . . . „Mundwasser — dr. Komottner — Prag“ . . . „Zahnpulver — Apotheke zur schwarzen Schlange — Wien“ . . . „Feinste Kernfettseife“ . . . „Rosenöl“ . . . „gyufatartó, „Erinnerung an Karlsbad“ . . . „Radirgummi, Tinte, Blei“ . . . czeruza „Werthmuth roth, blau“ . . . vagy tizenhat tiszta s hat piszkos inggallér „Franz Carl 44“ és „Prinz Eugen 43“ . . . két selyem nyakkendő „Patent Egerer Wien“ . . . pecsétviasz „Postlack“ . . . ébresztő-óra „Wecker — gesetzlich geschützt — Gehwerk“ . . . esernyő „Patent Silbernagel — Wien“ . . . lámpaczilinder „R. Bietmar — Wien“ . . . nemez-kalap „Incroyable — 75 Gramm — A. Swatek — Prag“ . . . ingaóra „Franz Richter — Wien“ — czéggel a számlapon s maga a jó isten tudja, mi minden még. Én csak borzadályljal vallom be, hogy ezek mind oly tárgyak voltak, a melyeken a nem magyar felírást nagybátyám megérkeztéig észre se vettem.

— Hát mind ez, rivalt rám a nagybátya, oly ember egyetlen egy szobájában, a ki intelligens magyar ember számba megy. Mindez oly ember egyetlen szobájában, a ki hazafinak s magyar irónak mondja magát s oly időben, a midőn minden oldalról ránk tör az ellenséges zudulat. „S a míg a magyar nemzetnek nyelve s jogai érdekében kell küzdenie, addig háztartásában minden ízében magáénak kell lennie. — Ember, nem szégyelled magadat? — Eh! . . . Holnap összeszámítjuk, mibe került mind e cserép s estig tisztán magyar cikket fogsz beszerezni, érted?!

— Értem, kedves nagybátyám.

— Ugy. S most dobd ezt mind —

— Jézus szent sebeiért — csak nem ki az ablakon az utcára?

— Dobd a hova akarod — akár oda is!

S nagybátyám lesült hatalmas jobbja fogta a díszes ingaórárt (kerek ötvenhat forintért) s mint a tollat úgy oda röpitette a kályhához, hogy egy pillanat alatt néhány darabra tört t. i. az óra, (nehogy valaki a kályhát gondolja.)

— Ugy. A többit dobd ki magad!

— Szépen köszönöm, kedves nagybátyám!

*

Nem gondolják, kedves olvasóm, hogy nagybátyámmak jó volna minden magyar háztartást meglátogatnia?

M.

Sikerült terv.

Gazsi álmos, bágyadt szeméit alig tudja felemelni, le akarnak csukódní, erős harcot vív, küzd, a bor ereje már kábulttá tette, egy-egy erős kurjantás — s „töltés“-re emeli fel nagy szempilláit. —

— Mit szunyódol hej?! Menj! lát-szik, ne voltál katoná! . . . Így szólítja meg vig czimboratársa.

— Hadj szabadon — nyöge Gáspár, — láthatod a bor már erőt vett rajtam.

A társak figyelemre se méltatták a már elázott Gazsi szavait, vígan tombolnak, javában folyik a táncz, a poharak csöngése az utcán is hallható, a zene akkordjai közül észrevehető a vígan mulatók kurjongásai is. A szoba bűzlődött, fojtó levegője nem akadályozza a mulatókat . . . Az idő már nagyon előre haladott. A hold gyönyörűen bevilágítja a kis csárda udvarát. Mily csend honol a faluban; néha-néha a toronyóra ütése zavarja a siri csendet. Még a természet is éji álmát aluszsa, a fák nyugosznak, csak a csárda zajos s a fokozódó jó kedv és táncz zavarja meg a hallottias csendet.

Az éjjeli ör hivatalának eleget tevő elátogat a csárda felé is. A már távolról hallható zene és táncz és az

ajtó kulcslyukán át révedező halovány fény, figyelmessé teszi. Szép lassan lépdegél s egész hivatalának önérzetével eltelve szigorú kötelességének tartja a vig czimborák megugrasztását.

A csárda ajtaja zárva.

A táncz s a harsány hang messze elhangzik az éj csendében.

Az ör összeszedve erejét kopogtat a csárda ajtaján.

A jókedv elnyomja a kopogást; ismétli és újra ismétli . . . Nem nyílik az ajtó . . . Kifejtve összes erejét s igénybe véve lábait egy erős lökéssel a csárda ajtajával együtt a szoba közepére esik . . .

A zene szünetel. A vig kompánia összenéz s fel akarnak állani, de a bor nem engedi. Az ör kiegyenesedve, figyelmeztette őket a távozásra. A vig czimborák még hallani sem akarnak a dolgról, s ismét újból kezdődik a multság. —

Az ör egész idegessé lett a mulatók ezen eljárása miatt . . . De a törvény nevében mondom távozzanak az idő már nagyon előre haladott . . .!

Gazsi ki még semmit sem tudott az egész dolgról, felemeli kigyult szeméit: — Mi a csuda? Mit akar kend velünk? Mi becsületes és vígan élő emberek vagyunk.

Még mérgeesebbé lett az ör . . . Előveszi hivatalos könyvét, egymás után kérdezi a mulatókat bejegyzés végett. Hogy hívják a szegleten lévőket, kérdezi az ör. — Nem tudom. Az ör jegyzi: „Az éjjeli csendet megzavarták. I. Nem tudom. Kérde tovább, de mindig csak „Nem tudom“-ot kap felettől. Az ör jegyzi hűségesen.

Még egyszer távozásra kéri őket de a vig czimborá ének és kurjongással felelt.

Az ör látva, hogy valami mozgathatlanokkal van dolga, végre eltávozott.

A dolgok rendjén semmit sem változtatott, az ő hivatalos eljárása, a kedv még fokozódik s már Gazsi is megmenekül a bor hatása alul s újra kezdi a nótát.

A csárda gazdája figyelmessé teszi őket, hogy jó volna, ha szép csendesen elmenekülneek addig a míg nagyobb baj éri.

Kijózanodva a gazda ezen intésére, csakhamar csend lesz, az előbb oly zajos csárda falai között. Ugy, a hogy a szomszéd faluba mentek minthogy odavalók is voltak.

Az uton egyik is másik is újabb tanácsokká állott elő, hogyan mentsek meg magukat?

Gazsi most is a legokosabb az egész között, hiszen az ör nem tudja a neveiket s nem is ismer, mi baj lesz akkor? Mit törődtek vele? Oda se neki. A könyvébe „Nem tudom“ neveket írt be én pedig nem vagyok „Nem tudom“, nekem becsületes nevem Varju Gazsi,

s azt hiszem nektek is van becsületes nevetek!

A míg így tépelődtek egymással, Gazsi egy újabb tervvel lépett elő.

— Gondoltam egy jót. Pista barátunkat szedjük rá, ő egyedül van ugyanis, a felesége otthon az édes anyáéknál van.

— Hogyan szedjük rá? Kiváncsian kérdezik mindnyájan:

— Beleegyeztek-e? Kérde Gazsi.

— Mi beleegyezzünk, ha meg tudjuk a módot, hogyan volna legjobb őt rászedni.

Haragra gyulnak Gazsi folytonos kérdezgetéseire. Te részeg vagy most is Gazsi. Rajta! add elő már a részédei tervet.

— Beleegyeztek-e? Ismétli Gazsi.

A társak hahotáznak Gazsi együgyűségén. Beleegyezzünk, bele csak már halljuk a tervet.

Ez alatt már a faluba értek. A falu még csendes, az emberek nyugosznak, csak a kakas van ébren; mert javában fújja az ő könyv nélküli nótáját. A Pistáék háza már látszik, minden csendes ott is. Gazsi előadja tervét ugyanis, hogy mindnyájan szépen lopóznak utána mászva a mi nekik most természetesen könnyű volt. Gazsin erős köhögés vesz erőt, a friss őszi levegő miatt, izzad még az orra is a nagy erőltetésben, csak hogy valamiképp visszafojthatná a köhögését. A társak már kételkednek a terv sikere felett. Egymást pszt! . . . pszt bátorítják és figyelmeztetik.

Végre a Pista szobájának ajtajához érve, társait elbujtatva rákezd előbb kísérties hangon, majd macska s isten tudja minő hangon.

Pista nyugszik; éppen most a módik legjavában.

Társai majdnem kipukkadtak, de Gazsi mindig csak pszt! pszt! . . . csendre inti és figyelmezteti őket.

Végre Gazsi egy más módot vesz elő:

A Pista ablakját megkoppantva így szólítja meg őt: „Pista barátom ne hogy nagyon megijedj, kelj fel azonnal, mert a feleséged nagyon rosszul van.“

Pista se vette tréfának a dolgot, mivel felesége az egész nap betegeskedett, így valószínűnek tartá az egész dolgot és gyorsan felkelt s öltözködni kezdett.

Gazsi biztatgatta: „ne félj csak öltözködj és gyere én addig előre megyek.“

Pista egyedül maradv gondolkodni kezdett mi lesz vele, mi lesz a családdal ha szeretett neje meg . . . meg . . . meghal. Zokogni kezdett, könnybe lábadtak szeméi, mély barázdát von arcán a szeretet könnye. Nedves szemével alig akadt rá ruhájára, végre teljesen felöltözve elindult.

Ezek alatt Gazsi társaival szépen a legközelebbi hid alá rejtőzött el, majdnem kipukkadtak, midőn hallották

monologizálni Pistát, s hatalmas léptekkel tova haladni. Kíváncsian várták a terv sikerét.

Pista eléggé sietette lépteit, de még mindig nagyon messzire volt apósának háza. Végre valahára már láttávoleságban volt. Sirt, zokogott, záporoként omlottak alá nagy könnyecseppjei.

Apósa ajtajára borult, jajveszékelt: drága feleségem! mi lett, hogy vagy?

A szegény öreg felébredt, a jajveszékésre s törekedett lecsendesíteni vejét, hiszen semmi baj sincs, feleséged nem beteg, javában alszik. Nem lehet az! . . . ereszszen el apósom . . . Jaj jaj drága feleségem csak még egyszer láthatnának!

— Ne sirj te Pista! . . . Ne költsd fel feleségedet.

— Jaj! . . . jaj! nyögé Pista.

— Gyere nézd meg nincs semmi baj. Pista látva, hogy felesége alszik megkönnyebbült. Apósa bátorította, ne félj, menj csak haza, nincs semmi baj . . .

Pista megnyugodva indult haza felé! A hidon megállott, gondolkodik . . . ejnye az a gaz Gazsi engem rászédett. No megállj! A míg így monologizált magában egy a hid alul előtörő hatalmas kacaj töré meg az éji csendet.

Pista az éji homályban részint az ijedtség, részint a felsülés hatása alatt tova iramodott.

Olti.

Kezeit csókolom!

Nincs bensőbb hódolat, mint a kézcsók. Nincs tiszteletteljesebb üdvözet, mint mikor a férfi a koros hölgy kezét ajkaihoz emeli. Nincs a galantériának olyan sokat jelentő nyilatkozata, mint mikor az érett férfi lehajlik a szép asszony kezére. Nincs olyan kedves jele a boldogságnak és az összeforrásnak, mint mikor a férj felesége kézzsoritását kézsókkal viszonozza.

És mi lett a mi „finom“ társaságunkban ebből a nemes hódolatból? A legtöbbet taposott frázis. A férfiak neveltségének és a nők együgyűségének szánalmas kifejezése.

Uton-utfélen, szalónban, színházban, omnibuszban, mindenütt csak ezzel érkezik meg az emberek, ezzel távoznak. Van olyan élehetetlen, a ki mindig kettesével adja és elegáns könnyedséggel hajtogatja, hogy: „kezeiket csókolom“. A nők pedig ezt egész természetesen veszik, sőt akadnak hölgyeink közül, kik nem is sejtik, hogy a férfira nézve az nagy kegy, ha kezeiket csókra átengedik. Megcsókolhatja azt minden látogató, hisz megcsókolta már reggel szakácsné, inas, számlát hozó cipész, kocsis és házmester. Van olyan nő is, kik rossz néven veszik a cselédektől, ha nem sietnek eléggé a kézsókkal. Én olyankor csak a tisztelt férjeket tudom csudálni, kiknek még

kedvök van nejeiknek kezét érinteni, miután ilyen válogatott társaság minden egyes tagjának jutott az öröm és az élvezet, hogy rajta végig sétáljon.

Mindez csak nevetséges; de egyenesen illetlen, mikor a fiatal leány engedi, hogy férfiak a kezét csókolják. A nyugati jó társaságban nincs ilyen példa. Nem jutna ott eszébe fiatal embernek soha, hogy magának ilyen szabadságot vegyen, ha csak feleségül nem akarja megkérni az illető leányt.

Mindezeknek a koronája pedig az, mikor férfiak között használják ezt az üdvözetet, a mint ez nálunk szelében történik. Képzelteti talán valaki, hogy azok az emberek, kik a 48-iki csatákat vívtak még kedélyes társalgás közben is azt mondták volna valakinek: „Kezeidet csókolom“ vagy éppen: Kiss die Hand“, a mit Bécsben ugyan halani pinzéréktől, de azon túl aztán senkitől? Látott valaki már francia embert, ki valamelyik társának vagy feljebbvalójának az ilyen bókot csapta volna a fejéhez? Vagy gondolja valaki, hogy a német intelligenciához tartozó ember józanul így beszélne a társával?

Nem, ez a nevezetes szólásforma egészen a mi társadalmunké, annak is csak legutolsó divatja. Mintha az udvariasság ezen kopott aprópénzének minden egyes darabjára rányomták volna valami ellentállhatatlannak a becses ábrázatát. Hiszen nálunk sem volt az mindig így, nem is fog mindig így maradni. A „kezeit csókolom“ csak mottója egy egész társadalmi felfogásnak. A mikor megszűnnek majd magázni a nőket és pajtásuknak tekinteni a leányokat, a mikor kivész a szalontetyár és nem lesz többé chic az uri bálokon utánozni a kurta korcsmák arszlánjait nyelvben viseletben, tartásban és gesztusban: akkor a férfiak nem fognak többé egymásnak és egész világnak kezeit csókolni. Addig persze még, úgy látszik, jó idő van.

N. A.

A tölgy.

E. Pailleron.

Ott áll a tölgyfa fön magában,
Örvény fölött a magasságban
Terpeszti szét lombátorát.
Alatta zug a tengger árja;
Földökbe vész a koronája
S zizegve rázza ág-bogát.

Miként aczelt, a rozsdá marja
És törzsét a szelvész csavarja,
Hogy nyög belé keservesen.
Nyögése hallszik nappal, éjjel
S lombátorából szerteszcíjjel
Fegyverzöréj kél szüntelen.

Ó küzd, csatázik egymagában,
Az orkán dúló haragjában
Bősz hullámokkal ver felé.
S a villám boszútó haragja
Adáz dühét kiönti rajta,
Hogy még a föld is réng belé.

Megtépve, törve koronája;
Csak guny. nevetség pusztá tárgya.
A sorsa bánat, gyötrellem.
S a véletlen, mely szülte létét:
Nem tudja, látja szenvedését;
Nem gondol véle senki-ém.

És még egymás közt a többi fák,
Lombuk titkát hogy elsusogják,
Szavukba vig madár v gyűl.
De néki nincs madár lakója,
Oh, nincs ki buját eldalolja;
Ott áll bujával egyedül.

Unottan néz a messzeségbe
S a tengrár sötét vizébe.
Nem fürdik a csillagsugár.
Csak olykor egy vitorla szárnya
És bús sirályhad rózsá árnya. . .
Ha más vizekről erre jár.

S a míg tavasszal, szellő szárnyal
S a nyári nap hó sugarával
Uj életet s új erőt fakaszt;
S mint szűz, pirul ha őszre kelve
Disz köntösét a föld letvetve,
Pihenni tér s vár új tavaszt.

Oh! nincs nyugalma . . . tépi buja,
Szép lombjait mind szertedulja
A tél s az ősz hideg szele.
A nyár s tavasznak minden bája,
Csak új gyötrelmet hoz reája;
Csak pusztá kin az élete.

De áll a tölgyfa . . . áll szilárdan,
Bár küzd, csatázik egymagában
S az élte kinnal van tele.
És míg fölötte szelvész nyargal,
Ó küzdve-küzdve a sorsharaggal. . .
— Ah! . . . im az ember élete.

Csillay Kálmán.

Képtalány.

S Z Á M R E J T V É N Y.

PONGRÁCZ SÁNDORTÓL.

- 23, 46, 6, 3, 22. Sokan a hus mellé eszik.
50, 8, 39. Gyermek kezéből kivesszik.
18, 19, 42, 10, 2, 27. Hajtóradászatnál is van.
4, 30, 9, 51, 29, 57. Szép fényű, mikor föllobban.
20, 24, 41, 21, 55. A mértani testre mondjuk.
1, 11, 12, 58. Ezt télen gyakran használjuk.
38, 37, 44, 15. Egy magyar miniszter műve.
33, 59, 45, 52, 54. Gyermekének az öröme.
26, 47, 56. Szám, mely alul van a huszon.
13, 40, 16, 34. Bécs s Pest közt van a vas-
uton.
48, 49, 36, 32, 31. Dráva mellett v r volt ez
rég.
17, 35. Allai hang, bizony nem
szép.
43, 7. Gyakran hallott megszéltítés.
28. Egy betű ez csupán nem
más.
14, 5, 25, 53. Érzésed nyilvánítója.
1-59. Igen ismeretes magyar nota.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Képzelt beteg.

A számrejtvényé:

Saját sorsának bárki mestere,
És nevezist maga teremt magának.